

Beheerplannen Natura 2000-gebieden

Provincie Noord-Brabant

Het beheer van Natura 2000-gebieden

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden, die zijn aangewezen door de Europese Unie. Deze gebieden krijgen extra bescherming, omdat er bijzondere planten en diersoorten in voorkomen. In de gebieden wordt gewerkt aan de Natura 2000-doelen; het herstel en behoud van dier- en plantensoorten.

In Brabant liggen 21 Natura 2000-gebieden. De provincie is verantwoordelijk voor de beheerplannen van 9 van deze gebieden. Voor de overige plannen in Brabant zijn het Rijk en de provincies Gelderland en Limburg verantwoordelijk. In de beheerplannen zijn de afspraken ter bescherming van de natuur per gebied vastgelegd.

Dit document is een overzicht waarin per gebied omschreven staat wat het gebied uniek maakt, welke maatregelen er voor natuurherstel genomen worden en wie de uitvoering daarvan op zich neemt.

Verklarende begrippenlijst

Erosie

Erosie is het proces van slijtage van een vast oppervlak waarbij materiaal wordt verplaatst of geheel verdwijnt.

Getijdenslag

Het verschil tussen hoog en laag water.

Kwelwater

Water dat via de ondergrond stroomt en in een ander gebied naar buiten treedt.

Natte natuurparel

Natte natuurparels zijn door de Provincie aangewezen gebieden met bijzondere natuurwaarden. Het doel van natte natuurparels is om de kwetsbare 'natte' natuur daar te behouden en te herstellen.

Natuurbeschermingswetvergunning

Voor bepaalde economische activiteiten rondom natuurgebieden is het nodig om een vergunning aan te vragen. Meer informatie hierover is hier (brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/natuur-en-landschap/natuurbeleid-wet-en-regelgeving/wet-natuurbescherming.aspx) te vinden.

Peilregime

De handhaving van de waterstand.

Pioniersoort

Een soort die een meestal leeg of bijna leeg gebied koloniseert waar het niet eerder voorkwam.

Programma Aanpak Stikstof (PAS)

Een landelijk programma waarin afspraken zijn gemaakt over stikstofdepositie en natuurherstelmaatregelen.

Kijk voor meer informatie op www.brabant.nl/PAS.

Stikstofdepositie

Het neerslaan van stikstof uit de lucht op een oppervlakte.

De depositie wordt uitgedrukt in mol per hectare per jaar (mol/ha/jaar).

Verdroging

Alle onbedoelde effecten als gevolg van daling van de grondwaterstand op bos, natuur en landschap, zowel als het gevolg van vochttekort als van mineralisatie en verandering in de invloed van kwel en neerslag.

Vermesting

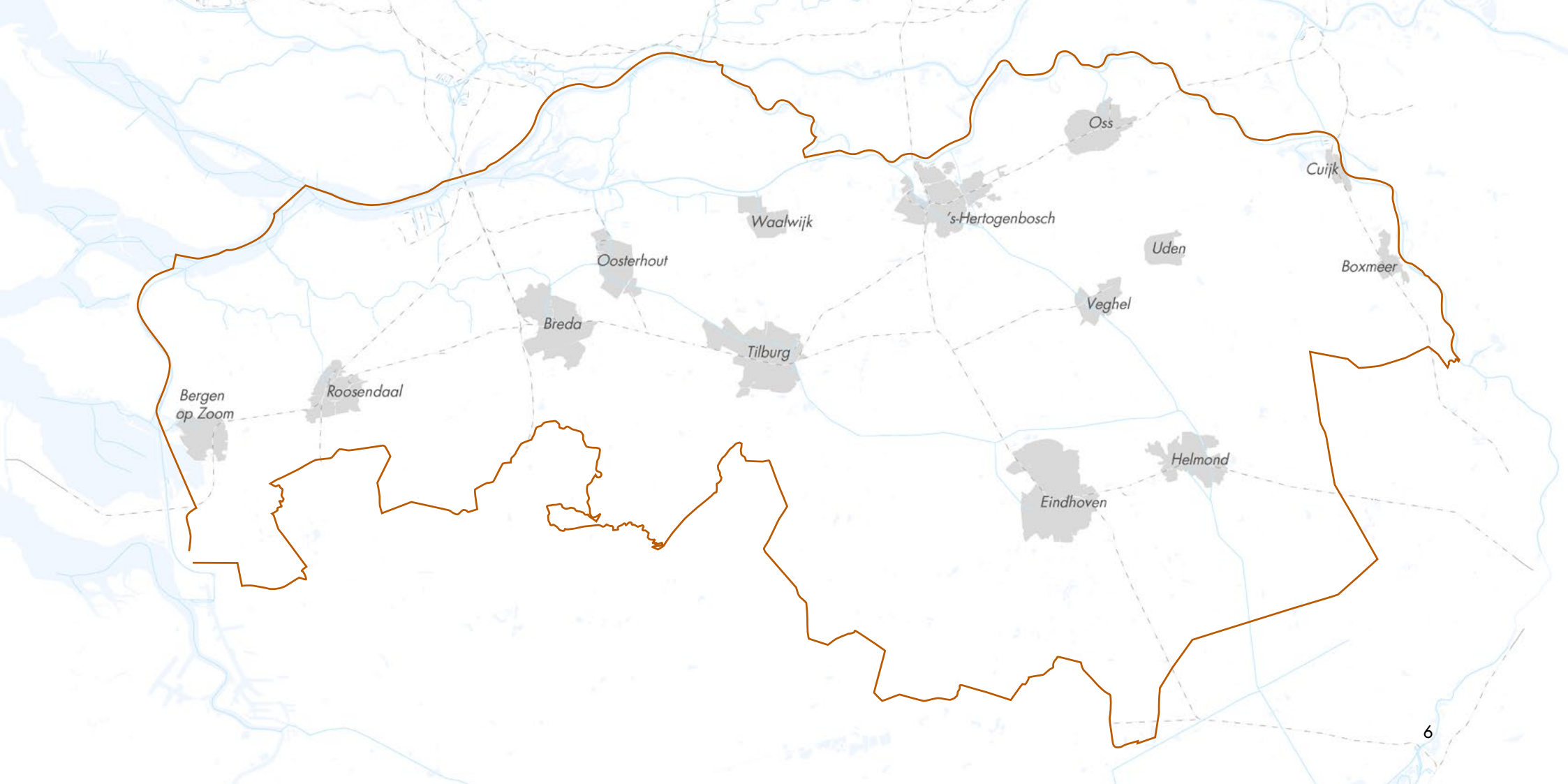
Verstoring van de natuurlijke balans van een milieu als gevolg van een te hoge concentratie aan fosfor en stikstof, onder andere afkomstig uit mest en waterzuivering.

Verzuring

Afname van het zuurbufferende (zuurneutraliserende) vermogen van water of bodem.

Inhoud

Langstraat	7	Groote Pee	51
Kampina & Oisterwijkse Vennen	11	Hollands Diep	55
Kempenland-West	15	Biesbosch	59
Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek	19	Boschhuizerbergen	63
Brabantse Wal	23	Weerter en Budelerbergen & Ringselven	67
Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	27	Krammer-Volkerak	71
Regte Heide en Riels Laag	31	Zoommeer	75
Markiezaat	35	Strabrechtse Heide & Beuven	79
Loevestein, Pompveld en Kornsche Boezem	39	Oeffelter Meent	83
Leenderbos, Groote Heide & de Plateaux	43	Ulvenhoutse Bos	87
Deurnsche Peel & Mariapee	47		

Bergen
op Zoom

Roosendaal

Breda

Oosterhout

Waalwijk

Tilburg

's-Hertogenbosch

Oss

Uden

Veghel

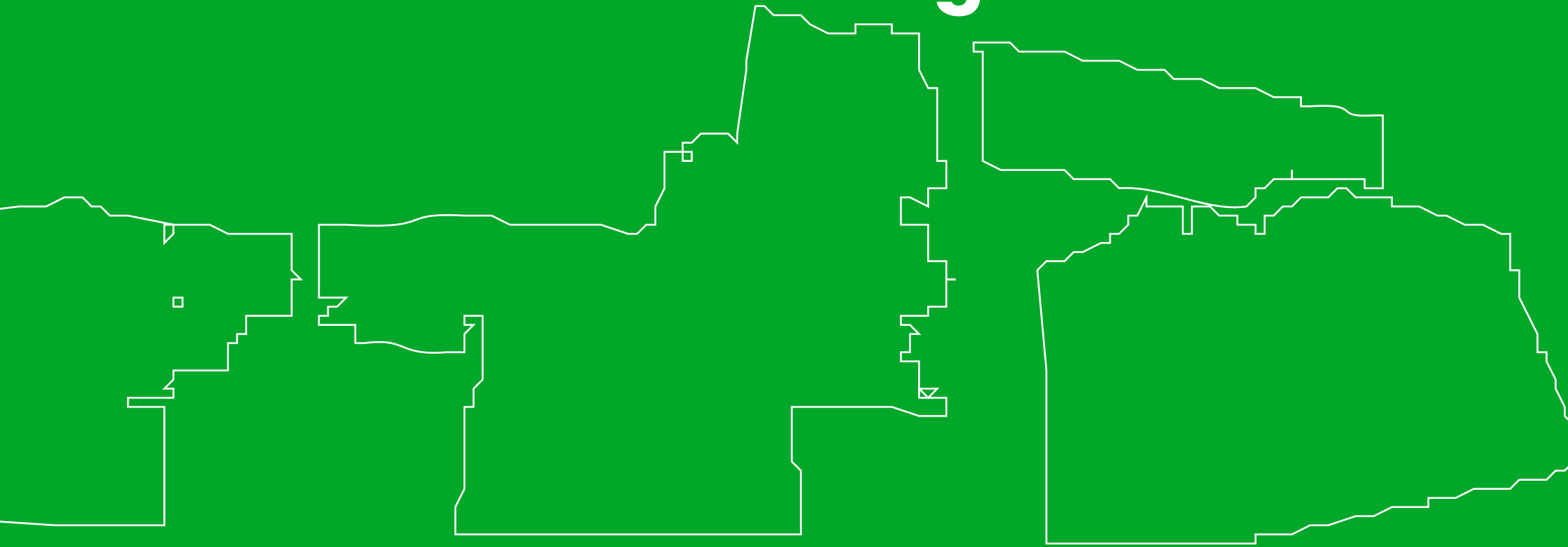
Eindhoven

Helmond

Cuijk

Boxmeer

Langstraat

Langstraat

Onder de naam ,Langstraat' heeft het ministerie het Labbegat, de Dullaert, de Dulver en de Hoven aangewezen als Natura 2000-gebied.

Langstraat ligt ten oosten van Waspik en ten westen van Waalwijk (boven Sprang-Capelle). Dit unieke natuurgebied ligt op de grens van zandgronden, rivierlandschap en zeekleigronden. De Langstraat is een ontgonnen laagveenvlakte met zeer lange en smalle graslanden die begrensd worden door elzen. Het natuurgebied omvat trilvenen, kalkmoerassen en blauwgraslanden waar maar liefst vijftig beschermde planten voorkomen, waaronder de welriekende nachtorchis, moeraswespenorchis, geelhartje, gele en blonde zegge en alpenrus. Ook de zeldzame grote modderkruiper, een vissoort, is hier te vinden.

Langstraat in oude glorie herstellen

Langstraat behoorde 50 jaar geleden tot de rijkste natuurgebieden van het land. Door intensief gebruik, vermessing en verdroging is de oorspronkelijke natuur snel achteruit gegaan en nu bijna niet meer herkenbaar. De provincie wil Langstraat in haar oude glorie herstellen. Er zijn flinke ingrepen in de inrichting van het gebied nodig voor het overleven van kwetsbare dier- en plantensoorten. Zo moet het waterpeil verhoogd worden en is het noodzakelijk om de bemesting in het gebied te beperken. Om te voorkomen dat er te veel voedingsstoffen in het grondwater terechtkomen, wordt op een aantal plekken de toplaag van de bodem verwijderd. De plant- en diersoorten in dit gebied zijn gevoelig voor stikstof. Daarom is de Langstraat onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof.

Uitvoering

De provincie Noord-Brabant heeft voor dit gebied het beheerplan opgesteld en is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. U leest ook in het plan voor welke activiteiten een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is en welke voorwaarden voor andere activiteiten gelden. In samenwerking met waterschap Brabantse Delta, gemeente Waalwijk en Staatsbosbeheer worden de maatregelen uitgevoerd.

Kampina & Oisterwijkse Vennen

Kampina & Oisterwijkse Vennen

Het Natura 2000-gebied Kampina & Oisterwijkse Vennen ligt ten zuiden van Oisterwijk en strekt zich uit tussen Tilburg en Boxtel.

Het gebied bestaat uit licht glooiend zandlandschap met bossen, vennen, bijzondere graslanden en heide. Beekdalen doorsnijden het landschap. De Kampina is vooral van belang vanwege de vennen, natte heide en de fraaie overgangen naar schraallanden (Smalbroeken). Deze unieke natuur is grotendeels afhankelijk van water. Het gebied is daarom aangewezen als Natte Natuurparel. Er leven zeldzame planten- en diersoorten, zoals de drijvende waterweegbree, kamsalamander en taigarietgans.

Stikstof en bemesting

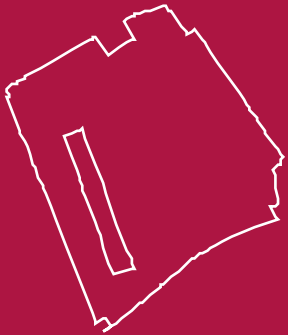
De voornaamste bedreigingen voor soorten in Kampina & Oisterwijkse Vennen zijn verdroging en stikstofdepositie. Het gebruik van het omliggende gebied voor landbouw,

industrie en verkeer, zorgen voor een overmaat aan stikstof. Dit leidt tot verzuring van de bodem en het ondiepe grondwater en heeft een negatief effect op planten en dieren. In Kampina & Oisterwijkse Vennen bestaan in de toekomst daarom slechts beperkte mogelijkheden voor de uitbreiding van activiteiten die stikstof veroorzaken. Dit gebied is daarom onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof. Vlakbij Beerze liggen bijzondere blauwgraslanden en oude bossen. Samen met experts is geconstateerd dat de waterloop de Heilooop gedempt moet worden voor het voortbestaan van de blauwgraslanden. Ook in andere delen van Kampina & Oisterwijkse Vennen is herstel van de waterstructuur en een actief beheer nodig.

Uitvoering

De provincie Noord-Brabant heeft voor dit gebied het beheerplan opgesteld en is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. U leest ook in het plan voor welke activiteiten een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is en welke voorwaarden voor andere activiteiten gelden. Natuurmonumenten coördineert de uitvoering van maatregelen in dit gebied.

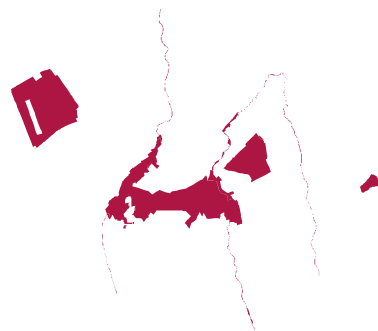
Kempenland- West

Kempenland-West

Het Natura 2000-gebied Kempenland-West ligt ten zuidwesten van Eindhoven en ten zuidoosten van Tilburg. Het gebied omvat onder andere de Landschotsche Heide, Mispelindsche en Neterselsche Heide, Rovertse Heide en landgoed De Utrecht.

Het gebied omvat bijna 2000 hectare waardevolle natuur: droge, vochtige en natte heidegronden, vennen, laaglandbeken en beekgeleidende bossen. In Kempenland-West zijn onder meer de zeldzame drijvende waterweegbree (in de Beerze en de Reusel) en de vis de kleine modderkruiper (in de Reusel) aanwezig.

Natte Natuurparels

Om de kwetsbare planten- en diersoorten in Kempenland-West te behouden, is het nodig om de waterhuishouding in het gebied te verbeteren. In het gebied worden daarom enkele unieke Natte Natuurparels gerealiseerd. Naaldbos wordt hier omgevormd naar natte heide. We dempen sloten en de beken de Reusel en Kleine Beerze krijgen een ondiepe slingerloop (meanders). Daarnaast is actief

vegetatiebeheer nodig. Vergraste heideterreinen behouden we door gecontroleerde branden, maaien en begrazen. Daarnaast worden ongewenste soorten als zomerganzen, de Japanse duizendknoop en esdoorn teruggedrongen. Ook wordt een klein aantal kwetsbare natuurzones een gedeelte van het jaar afgesloten, omdat recreatie hier voor verstoring zorgt. In Kempenland-West leven stikstofgevoelige soorten. Daarom is dit gebied onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof.

Uitvoering

De provincie Noord-Brabant heeft voor dit gebied het beheerplan opgesteld en is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame

dier- en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. U leest ook in het plan voor welke activiteiten een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is en welke voorwaarden voor andere activiteiten gelden. Het waterschap de Dommel coördineert de maatregelen in dit gebied.

Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek

Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek

Het gebied Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek ligt ten zuiden van 's-Hertogenbosch, Vlijmen en Nieuwkuijk. De beekdalen van de Dommel, de Aa en de Broek- en Zandley gaan hier over in het laagveengebied van de 'Naad van Brabant'.

Het gebied is moerassig en heeft veel sloten en kwelwater (grondwater dat aan de oppervlakte komt). In het natuurgebied komen verschillende bijzondere kranswieren voor. Het deelgebied Bossche Broek grenst direct aan het stadscentrum van 's-Hertogenbosch en is daardoor zeer populair onder wandelaars en fietsers. In de Moerputten en het Bossche Broek zijn beschermde plantengemeenschappen te vinden, zoals grote zeggenmoerassen, glanshaverhooilanden en blauwgrasland. Het hele Natura 2000-gebied is aangewezen als leefgebied voor twee soorten pimpernelblauwtjes, zeer zeldzame vlindersoorten. Het Vlijmens Ven is nu de enige locatie in Nederland waar het pimpernelblauwtje voorkomt.

Waterpeil en vermesting

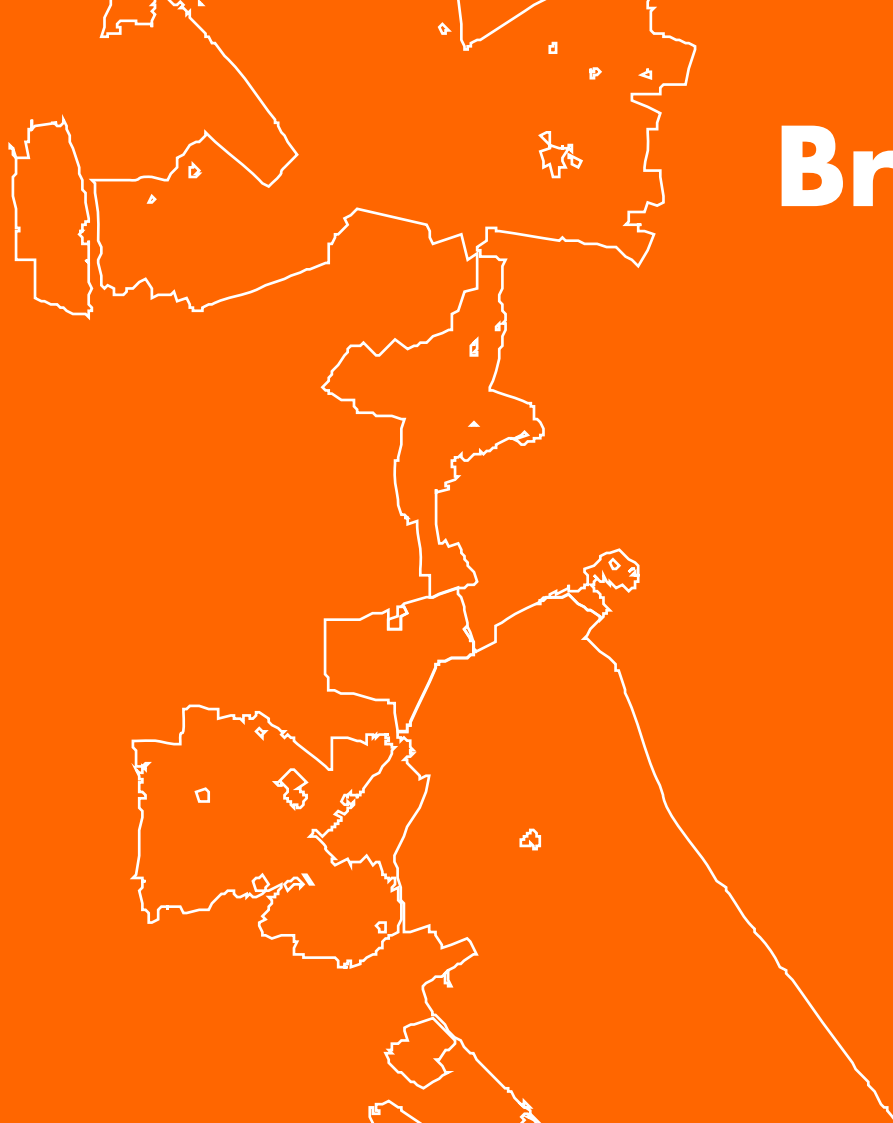
Een onnatuurlijk waterpeil en de vermesting op agrarische gronden heeft negatieve effecten voor de natuur. Dit is onder meer het geval in de Bijenweide, het leefgebied van het pimpernelblauwtje. In de afgelopen jaren zijn in (de omgeving van) het Vlijmens Ven en de Moerputten twee projecten opgestart die gaan bijdragen aan het natuurherstel: Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch (HoWaBo) en LIFE+-project 'Blues in the Marshes'. Het Vlijmens Ven en de Moerputten zijn ook onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof, vanwege de stikstofgevoelige soorten in het gebied. Verder verbeteren we de komende jaren de waterhuishouding. We verhogen op termijn het waterpeil in Bossche Broek, hiervoor moeten sommige bestaande paden worden opgehoogd. Dit draagt onder meer bij aan

de uitbreiding van de populatie beschermde grote modderkruipers. Tot slot gaan er enkele regels voor recreatie in het gebied veranderen.

Uitvoering

De provincie Noord-Brabant heeft voor dit gebied het beheerplan opgesteld en is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dier- en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. U leest ook in het plan voor welke activiteiten een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is en welke voorwaarden voor andere activiteiten gelden. De uitvoering van maatregelen wordt gecoördineerd door Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

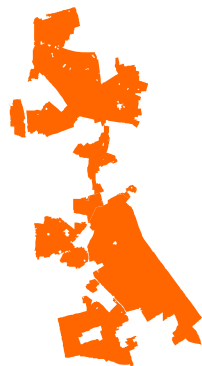
Brabantse Wal

Brabantse Wal

De Brabantse Wal strekt zich uit van de bossen ten oosten van Bergen op Zoom tot aan de Belgische grens in het zuiden en is aangewezen als Natura 2000-gebied.

De natuur in De Brabantse Wal bestaat uit stuifzanden, naald- en gemengde bossen, heide en vennen. Binnen het Natura 2000-gebied liggen verschillende natuurgebieden (Lievensberg, Staartsche Duinen, Stoppelbergen, Kriekelareduinen) en een groot aantal landgoederen, waaronder Zoomland, Mattemburgh, Kortenhoeff, Wouwse Plantage, Groot Meer, Molenbeek en Moretusbos. In het hele gebied komen beschermde soorten voor, zoals de drijvende waterweegbree, kamsalamander, geoorde fuut, dodaars, nachtzwaluw, boomleeuwerik, zwarte specht en wespendif. Op deze landgoederen en in de natuur wordt volop gerecreëerd.

Verdroging en slechte waterkwaliteit

De Brabantse Wal kampt met verdroging en een slechte waterkwaliteit. Dit heeft vooral een negatieve invloed op zogenaamde zwakgebufferde vennen (zoals De Grootte Meer). Om deze vennen te vernatten en de waterkwaliteit te verbeteren heeft de provincie in 2009 een convenant ondertekend met waterbedrijf Evides, waterschap Brabantse Delta, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. De maatregelen uit het convenant zijn al volop in uitvoering, maar de waterkwaliteit van het ven is nog niet op orde. In het beheerplan staat onder andere hoe de aanvoer van schoon water geregeld kan worden en welke ingrepen daarvoor (ook op sommige privéterreinen) nodig zijn. In de Brabantse Wal leven stikstofgevoelige

soorten. Het gebied is daarom onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof.

Uitvoering

De provincie Noord-Brabant heeft voor dit gebied het beheerplan opgesteld en is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. U leest ook in het plan voor welke activiteiten een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is en welke voorwaarden voor andere activiteiten gelden.

Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen

Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen

Dit Natura 2000-gebied ligt tussen Tilburg, Waalwijk en 's-Hertogenbosch en omvat de Loonse en Drunense Duinen, de Leemkuilen en de Brand.

De Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen bestaan uit levende zandverstuivingen, die omringd zijn door hoger gelegen loof- en naaldbossen. In het zuiden liggen de nattere gebieden De Brand en de Leemkuilen. De Brand bestaat uit beekbegeleidende bossen en moerassen. De Leemkuilen zijn plassen die werden gegraven voor de winning van leem en zand. In de vennen, stuifzanden, droge heide, oude eikenbossen en bossen langs beken (Zandleij) komen onder meer de zeldzame kamsalamander en drijvende waterweegbree voor.

Heide en stuifzand behouden

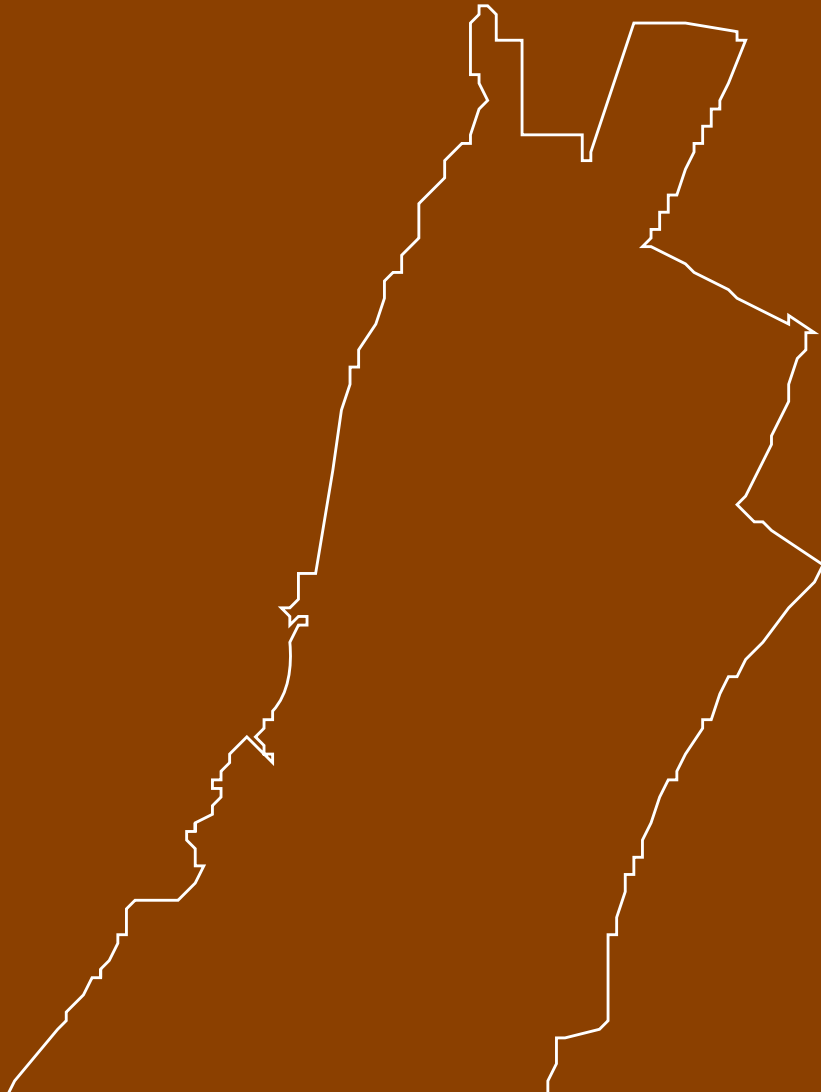
Vanaf de 14e eeuw werden de stuifzanden in de Loonse en Drunense Duinen, door intensief begrazen en plaggen

van heide, steeds groter. Om het stuiven tegen te gaan werden eiken aangeplant en in de 19e eeuw op grote schaal naaldbomen. Zo veranderde het gebied voor een groot deel in bos. Om de heide en stuifzand in het gebied te behouden, moet er ingrijpende bomenkap plaatsvinden. Natuurmonumenten voerde recent al het stuifzandherstelplan uit, maar ingrijpen blijft ook in de toekomst noodzakelijk. Het is bovendien nodig om enkele exotische planten, de watercrassula en grote waternavel, terug te dringen. Alleen op die manier behouden we de balans in de natuur die ervoor zorgt dat dit gebied zo uniek is. Daarnaast vinden er aanvullende maatregelen plaats in het kader van het Programma Aanpak Stikstof. Aangezien er soorten leven in dit gebied die gevoelig zijn voor stikstof.

Uitvoering

De provincie Noord-Brabant heeft voor dit gebied het beheerplan opgesteld en is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. U leest ook in het plan voor welke activiteiten een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is en welke voorwaarden voor andere activiteiten gelden.

Regte Heide en Riels Laag

Regte Heide en Riels Laag

Het gebied Regte Heide en Riels Laag ligt ten zuiden van Riel in de gemeente Goirle. Het is aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de bijzondere overgangen van de heide met vennen naar de beekdalen van de Oude en Poppelsche Leij.

In Regte Heide en Riels Laag is niet alleen de natuur maar ook het landschap bijzonder. Er is een aaneengesloten overgang van de heide naar de beek over een lengte van 3 kilometer met een hoogteverschil van 5 meter. Het hooggelegen heidegebied met zure vennen (Regte Heide) gaat over in het laaggelegen beekdal waar zwakgebufferde vennen en beekbegeleidende bossen liggen. Door de vele overgangen in het landschap zijn er waardevolle planten- en diersoorten aanwezig.

Waterhuishouding op orde

De maatregelen in het gebied Regte Heide en Riels Laag staan in het teken van water. Het gebied is verdroogd en de waterkwaliteit heeft te lijden onder vermessing en verzuring. In en rond het natuurgebied gaan we

het grondwatersysteem herstellen. Dit betekent dat het grondwaterpeil op sommige plekken gaat stijgen. In het beheerplan staan ook enkele maatregelen om de verstoring van kwetsbare soorten te voorkomen. Nu ondervinden zij onder andere hinder van recreatieve activiteiten. In verband met de stikstofgevoelige soorten in dit gebied, is Regte Heide en Riels Laag ook onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof.

Uitvoering

De provincie Noord-Brabant heeft voor dit gebied het beheerplan opgesteld en is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dier-

en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. U leest ook in het plan voor welke activiteiten een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is en welke voorwaarden voor andere activiteiten gelden.

Markiezaat

Markiezaat

Het natuurgebied Markiezaat ligt ten zuidwesten van Bergen op Zoom en is aangewezen als Natura 2000-gebied.

Het Markiezaatsmeer vormt het grootste deel van het natuurgebied. Het meer stond vroeger in directe verbinding met de Oosterschelde. Aan de oevers van het meer zijn moerassen, riet en wilgenbosschages te vinden. Het gebied wordt gekenmerkt door overgangen: van nat naar droog, van zoet naar zout, van voedselarm naar voedselrijk en van kaal naar begroeid. Juist door die overgangen komen veel verschillende (zeldzame) vogels op het gebied, zoals de lepelaar, de dodaars, de grauwe gans, de wintertaling, de strandplevier en de kluut.

Zoet of zout

Sinds de scheiding van de Oosterschelde in 1983 is het Markiezaat een brak meer dat steeds meer verzoet. De instandhoudingsdoelstellingen voor het Markiezaat

hebben betrekking op vogelsoorten die horen bij zowel een zoet- als zoutwatersysteem. De toekomst van de ontwikkeling van het Markiezaat bepaalt voor welk type vogel het gebied het meest geschikt is. Er zal een keuze worden gemaakt of het Markiezaat verder verzoet of voor een systeem dat onder invloed van zout water komt te staan. Om deze keuze onderbouwd te kunnen maken wordt in de eerste planperiode een watersysteemanalyse uitgevoerd.

Voorlopig zijn de maatregelen gericht op de huidige situatie: zoete omstandigheden, stagnerend water en een fluctuerend peilregime. Aanpassing van het bestaande begrazingsbeheer is de belangrijkste maatregel in het Markiezaat om de Natura 2000-doelen te halen. Hierdoor blijft een voldoende groot broed-,

rust- en foerageergebied beschikbaar voor de aangevozen vogelsoorten.

Uitvoering

De provincie Noord-Brabant heeft voor dit gebied het beheerplan opgesteld en is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. De coördinatie van de uitvoering van de maatregelen wordt gedaan door Brabants Landschap. U leest ook in het plan voor welke activiteiten een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is en welke voorwaarden voor andere activiteiten gelden.

Loevestein, Pompveld en Kornsche Boezem

Pompveld en Kornsche Boezem

Het gebied is onderdeel van het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld en Kornsche Boezem.

Met de provincie Gelderland is afgesproken dat de provincie Noord-Brabant het beheerplan maakt voor de Brabantse gebieden Pompveld en Kornsche Boezem, Gelderland doet dit voor Loevestein.

Pompveld en Kornsche Boezem ligt in het Land van Heusden en Altena. Het Pompveld is een polder met moerassen, sloten en vochtig grasland. Het bijzondere is dat het een eigen waterhuishouding heeft. De Kornsche Boezem is een kleine polder tussen Dussen en Almkerk met veel wilgenbosschages. In de gebieden komen zeldzame vissoorten voor, zoals de bittervoorn en de kleine en grote modderkruiper.

Grote modderkruiper

Voor de bittervoorn en de kleine modderkruiper wordt het huidige beheer voortgezet. Vooral voor de grote modderkruiper worden maatregelen genomen, zoals onderhoud aan waterlopen, de verbetering van

oppervlaktewaterkwaliteit, aanleg van nieuwe sloten en natuur en verbinding van natuurgebieden.

Uitvoering

De provincie Gelderland heeft in samenwerking met de provincie Noord-Brabant voor dit gebied het beheerplan opgesteld. Gezamenlijk zijn zij verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. Brabants Landschap coördineert de uitvoering van de maatregelen. U leest ook in het plan voor welke activiteiten een Natuurbeschermingswetvergunning nodig is en welke voorwaarden voor andere activiteiten gelden.

Leenderbos, Groote Heide & de Plateaux

Leenderbos, Groote Heide & de Plateaux

Dit Natura 2000-gebied bestaat uit diverse deelgebieden in de Noord-Brabantse Kempen.

Aan de zuidwestkant liggen De Plateaux en De Malpie met de beek de Dommel. In het oosten liggen de gebieden Leenderbos en Groote Heide met de beken Tongelreep en Strijper Aa. Ook de beken Run en Keersop in het noordwesten horen bij dit gebied. De deelgebieden zijn niet verbonden tot één groot gebied, maar vormen landschapsecologisch een eenheid. Het is een geheel van heidevelden, beekdalen, visvijvers, vloeivelden en bossen. Dit gebied grenst aan het Belgische Natura 2000-gebied Hageven.

Waterkwaliteit en vennen

Een groot deel van de natuur in dit Natura 2000-gebied is afhankelijk van voedselarme en/of natte omstandigheden. Door te hoge stikstofdepositie zijn veel zeldzame

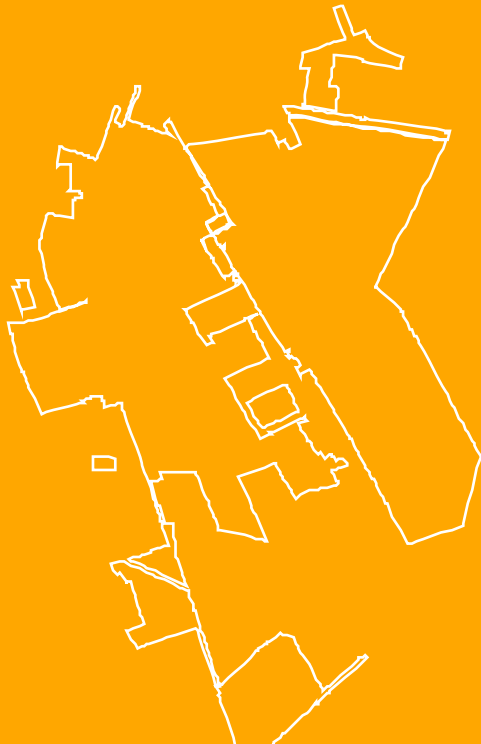
soorten verdwenen uit de stuifzanden, heiden, vennen en bossen. Daarom is dit gebied onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof. De beheermaatregelen die in dit Natura-2000 gebied worden uitgevoerd zijn: maaien, begrazen, kappen van bomen en plaatselijk verwijderen van de stikstofrijke toplaag van de bodem.

Om voldoende water van goede kwaliteit in de gebieden te krijgen is herstel van de waterhuishouding nodig. Zo worden bijvoorbeeld sloten afgedamd. Ook krijgen delen van verschillende beken een nieuwe, slingerende, loop. Als gevolg van deze maatregelen verbeteren de leefomstandigheden van onder meer de gevlekte witsnuitlibel, vissoorten zoals de beekprik en bittervoorn en vogels als de nachtzwaluw, boomleeuwerik en roodborsttapuit.

Uitvoering

Het ministerie van Economische Zaken heeft voor dit Natura 2000-gebied het ontwerpbeheerplan opgesteld. De provincie Noord-Brabant is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Het beheerplan wordt momenteel inhoudelijk afgerond. In het ontwerpbeheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dier- en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn.

Deurnsche Peel & Mariapeel

Deurnsche Peel & Mariapeel

Dit Natura 2000-gebied bestaat uit de drie deelgebieden: Deurnsche Peel, Mariapeel en Grauwveen.

Samen met de nabijgelegen Groote Peel is het gebied het restant een uitgestrekt oerlandschap van levend hoogveen. Hoogveen bestaat uit een bovenlaag van levende planten, vooral veenmos, en daaronder een laag met afgestorven plantenresten van soms wel 6 meter dik. Hoogveen is beter bekend als de brandstof turf. Na de grootschalige turfwinning in de jaren '50 werden veel afgegraven gronden ontgonnen en bestemd als landbouwgrond. Ruim 4000 hectare hoogveen werd niet ontgonnen en vormt nu de natuurgebieden Deurnsche Peel, Mariapeel en Groote Peel.

Hoogvenen

Voor herstel en kwaliteitsverbetering van het hoogveenlandschap is een noodzakelijke randvoorwaarde dat de waterhuishouding op orde komt. Het herstel van het hoogveenlandschap zorgt voor een goede leefomgeving voor onder andere de kraanvogel, dodaars en blauwborst. In de Deurnsche Peel en Mariapeel leven soorten die gevoelig zijn voor stikstof. Daarom is het gebied onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof.

Uitvoering

Het ministerie van Economische Zaken heeft voor dit Natura 2000-gebied het ontwerpbeheerplan opgesteld. De provincie Noord-Brabant is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Het beheerplan wordt momenteel

inhoudelijk afgerond. In het ontwerpbeheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn.

Grootte Peel

Groote Peel

De Groote Peel maakt onderdeel uit van het gebied De Peelvenen. Het gebied De Peelvenen ligt op de grens van de provincies Noord-Brabant en Limburg en bestaat uit de Deurnsche Peel, Mariapeel en Groote Peel. Peelvenen is een van de laatste plekken in Nederland waar hoogveen voorkomt.

Het gebied bestaat uit twee afzonderlijke gedeelten: de Astense Peel in Noord-Brabant en de Ospelse Peel in Limburg. Samen met de nabijgelegen Deurnsche Peel & Mariapeel is het gebied het restant van een uitgestrekt oerlandschap van levend hoogveen. Hoogveen bestaat uit een bovenlaag van levende planten, vooral veenmos, en daaronder een laag met afgestorven plantenresten van soms wel 6 meter dik. Hoogveen is beter bekend als de brandstof turf. Na de grootschalige turfwinning in de jaren '50 werden veel afgegraven gronden ontgonnen en bestemd als landbouwgrond. Ruim 4000 hectare afgegraven hoogveen werd niet ontgonnen en vormt nu de natuurgebieden Deurnsche Peel, Mariapeel en Groote Peel.

Hoogvenen

Voor herstel en kwaliteitsverbetering van het hoogveenlandschap is een noodzakelijke randvoorwaarde dat de waterhuishouding op orde komt. Het herstel van het veengebied zorgt voor voldoende rust en een goede leefomgeving voor onder andere de kraanvogel, geoorde fuut en porseleinhoen. Ook is dit gebied onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof, vanwege de stikstofgevoelige soorten die er voorkomen.

Uitvoering

Het ministerie van Economische Zaken heeft voor dit Natura 2000-gebied het ontwerpbeheerplan opgesteld. De provincie Noord-Brabant is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Het beheerplan wordt momenteel

inhoudelijk afgerond. In het ontwerpbeheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dier- en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn.

Hollands Diep

Hollands Diep

Vanwege de grote economische waarde van de Deltawateren heeft de toenmalige minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Hollandsdiep aangewezen als Natura 2000-gebied.

Hollands Diep ligt tussen de Biesbosch en het Haringvliet, op de grens van Zuid-Holland en Noord-Brabant.

Hollands Diep is een potentieel paaigebied voor trekvisserij. Daarnaast is het open water van het Hollands Diep en de buitendijkse natuurgebieden langs de oevers voor eenden, ganzen en zwanen een belangrijke plek om te rusten en te eten. Ook broeden lepelaars en kluten in het gebied. De natuurgebieden bestaan uit zachthoutoibossen (grienden), rietruigtes, 'slikkige rivieroevers' en grasgorzen. In deze natte gebieden leven de bever en noordse woelmuis.

Noordse woelmuis en kustbroedvogels

Het gaat goed met de bever, de lepelaar (als moerasbroedvogel) en met bijna alle niet-broedvogels. Ook voor

trekvissen is het leefgebied in en rond het Hollands Diep in principe op orde. De Haringvlietsluizen dienen echter op een kier te worden gezet, om het Hollands Diep goed bereikbaar te maken. De komende jaren voeren we maatregelen uit die bijdragen aan de leefomstandigheden voor de noordse woelmuis.

Door de aanleg van nieuwe natuur in de Albert-, Pieters-, Leendertspolder (APL-polder) en Oosterse Bekade Gorzen is het leefgebied van de noordse woelmuis al uitgebreid. De komende jaren verbeteren we de leefomgeving van de woelmuizen verder, door natuurvriendelijke oevers aan te leggen en door te maaien. In het beheerplan zijn ook ingrepen opgenomen om voldoende geschikte broedgebieden voor de kluut te realiseren. Zo wordt bijvoorbeeld het bestaande broedeiland tegen erosie beschermd.

Beheerplan

Rijkswaterstaat maakt voor dit gebied het beheerplan, in samenwerking met de provincie Noord-Brabant. Gezamenlijk zijn zij ook verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. De coördinatie van de uitvoering van de herstelmaatregelen wordt gedaan door Rijkswaterstaat. Voor meer informatie verwijzen we u naar de website van Rijkswaterstaat. www.rijkswaterstaat.nl/water/vaarwegenoverzicht/hollandsch-diep/index.aspx

Biesbosch

Biesbosch

Op de grens van Zuid-Holland en Noord-Brabant ligt een bijzonder natuurgebied: de Biesbosch.

De Biesbosch bestaat uit een groot aantal eilanden en kreken, die grotendeels zijn begroeid met wilgenbos, in afwisseling met struwelen, ruigten, rietlanden en graslanden. De Biesbosch is zo bijzonder, omdat het één van de weinige zoetwatergetijdengebieden is in Nederland. Het meest opvallend in de Biesbosch zijn de uitgestrekte wilgenbossen, die overal vanaf het water zichtbaar zijn. Opvallende soorten die in de Biesbosch leven, zijn de spindotter, bittere veldkers en moerasstreekzaad. De laatste is binnen het Natura 2000-gebied uitsluitend in de Sliedrechtse Biesbosch aanwezig, waar nog de meeste getijdeninvloed heerst.

Zoetwatergetijdengebied

Voor de instandhouding van een goede kwaliteit van de slikkige rivieroever, houtooibossen en voor uitbreiding van stroomdalgraslanden is een vergroting van het verschil tussen hoog en laag water (getijdenslag) noodzakelijk. Verder is uitbreiding van stroomdalgraslanden mogelijk door natuurontwikkeling. Door deze maatregelen verbetert het leefgebied voor de noordse woelmuis, tonghaarmuts en bever.

Uitvoering

Het ministerie van Economische Zaken heeft voor dit Natura 2000-gebied het ontwerpbeheerplan opgesteld. De provincie Noord-Brabant is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de

verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. Staatsbosbeheer coördineert de uitvoering van de herstelmaatregelen.

Boschhuizer- bergen

Boschhuizerbergen

Boschhuizerbergen behoort tot het 'Hogere Zandgronden' landschap en ligt in Noord-Limburg, tussen de Peel en de Maas.

De stuifduinen van de Boschhuizerbergen zijn na de laatste ijstijd ontstaan en onderdeel van een uitgestrekt zandgebied in Noord-Limburg en Oost-Brabant. Tegenwoordig zijn de Boschhuizerbergen vooral van belang vanwege het voorkomen van de jeneverbesstruwelen: dit is de grootste groeiplaats van dit habitat-type in het zuiden van Nederland. De jeneverbesstruwelen vormen de kern van het natuurgebied dat daarnaast vooral bestaat uit naaldbos en stuifzand.

Jeneverbesstruwelen

De jeneverbesstruwelen hebben een (relatief) gevarieerde leeftijdsopbouw en zijn nog niet heel oud (de meeste dateren van de jaren '40). Voor verbetering van de kwaliteit is verjonging van de jeneverbes noodzakelijk.

Verjonging is mogelijk door uitbreiding van stuifzandheiden met struikhei en zandverstuivingen in de delen rond de huidige jeneverbesstruwelen.

Uitvoering

De provincie Limburg maakt voor dit gebied het beheerplan, in samenwerking met de provincie Noord-Brabant. Gezamenlijk zijn zij ook verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Het proces rondom de totstandkoming van het beheerplan loopt nog. In het ontwerpbeheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dier- en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. De coördinatie van de uitvoering van de herstelmaatregelen wordt gedaan door Limburgs

Landschap. Voor meer informatie verwijzen we u naar de website van de provincie Limburg. www.limburg.nl/Beleid/Natuur_en_Landschap/Natura_2000

Weerter en Budelerbergen & Ringselven

Weerter en Budelerbergen & Ringselven

Het Natura 2000-gebied Weerter- en Budelerbergen & Ringselven omvat van noord naar zuid de volgende deelgebieden: Weerterbos, Maarheezerveld, Weerter- en Budelerbergen, Ringselven, Kruispeel en Laurabossen.

Het Weerterbos is een oud bosgebied met een bijzondere bodemopbouw, dekzand en veenontwikkeling. De Weerter- en Budelerbergen bestaan uit een aaneengesloten (naald)bosgebied met in het midden een heide- en stuifzandterrein. Het Ringselven en de Kruispeel zijn gelegen aan weerszijden van de Zuid-Willemsvaart. Het Ringselven is een vengebied omgeven door moeras. De Kruispeel bestaat uit berken- en elzenbroekbossen, met enkele vennen gelegen langs de Tungelroysche beek.

Waterhuishouding

Voor de uitbreiding en de verbetering van de kwaliteit van de zwakgebufferde vennen zijn maatregelen noodzakelijk in de waterhuishouding. Dit geldt ook voor de uitbreiding en verbetering van de kwaliteit van de

hoogveenbossen. Welke maatregelen dit zijn moet nader worden onderzocht. In verband met de stikstofgevoelige soorten in dit gebied, is dit Natura 2000 gebied onderdeel van de PAS.

Uitvoering

De provincie Limburg maakt voor dit gebied het beheerplan, in samenwerking met de provincie Noord-Brabant. Gezamenlijk zijn zij ook verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Het proces rondom de totstandkoming van het beheerplan loopt nog. In het ontwerpbeheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dier- en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn. Voor meer informatie verwijzen we u naar

de website van de provincie Limburg. www.limburg.nl/Beleid/Natuur_en_Landschap/Natura_2000

Krammer- Volkerak

Krammer-Volkerak

Het natuurgebied Krammer-Volkerak heeft een oppervlakte van 6.080 hectare.

Het landschap verraadt dat de zee hier nog niet zo lang geleden in- en uit stroomde. De voormalige getijdenkreeken, platen en ondiepten zijn nog goed zichtbaar. Tegenwoordig is het Krammer-Volkerak gevuld met zoet water; de natuur is er volop in ontwikkeling, omdat het zout steeds meer uit de bodem verdwijnt.

Vóór de afsluiting door de Deltawerken in 1987 stond het Krammer-Volkerak in directe verbinding met de zee. Nu stroomt er alleen nog het zoete water van de Brabantse rivieren Mark en Dintel. In de periode na de afsluiting werden vooroevers en een veertigtal eilandjes aangelegd.

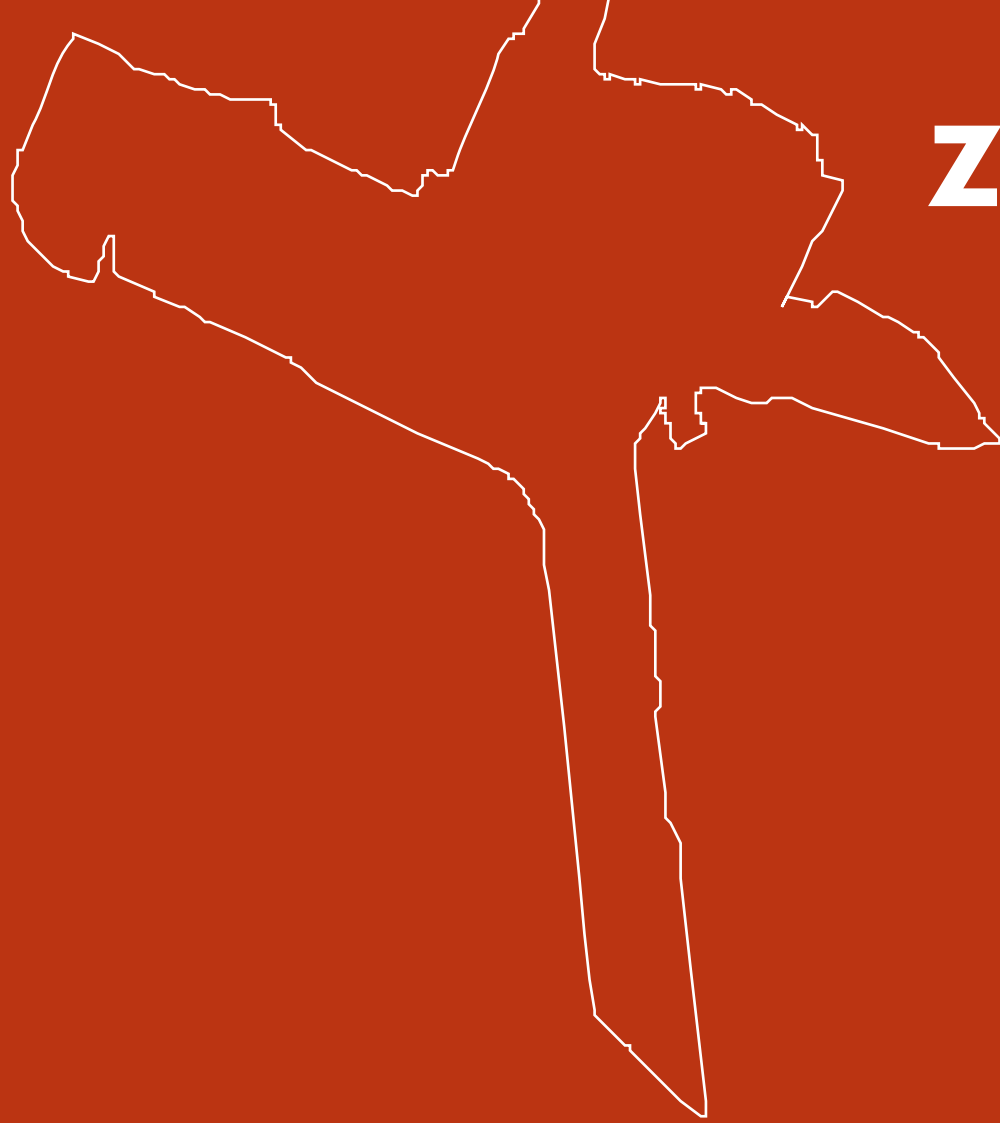
Begrazing en maaien

In Krammer-Volkerak zijn zeven habitattypen aangewezen om beschermd te worden; zilte pionierbegroeiingen, zilte graslanden, vochtige duinvalleien, ruigten en zomen met wilgenroosje, zachthoutoibossen en de essen-iepenbossen. Andere bijzondere soorten die in het gebied beschermd worden zijn de noordse woelmuis, negen broedvogelsoorten (waaronder de bruine kieken-dief, bontbekplevier, strandplevier, visdief) en 26 vogelsoorten, (zoals de grutto, tureluur).

Extra maatregelen voor het behoud van stikstofgevoelige soorten is hier niet nodig. Voor het overleven van deze soorten is het voldoende om de huidige beheermaatregelen voort te zetten: een combinatie van begrazing en maaien.

Uitvoering

Er is nog geen beheerplan opgesteld voor dit gebied. Het gebied is al wel formeel een Natura 2000-gebied. Rijkswaterstaat maakt voor dit gebied het beheerplan. In het beheerplan worden de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dier- en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn beschreven. Rijkswaterstaat coördineert de uitvoering van de herstelmaatregelen in dit gebied. Voor meer informatie verwijzen we u naar de website van Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. www.natuurzuidholland.nl/gebieden/krammer-volkerak

Zoommeer

Zoommeer

Het Zoommeer maakte oorspronkelijk deel uit van de Oosterschelde.

Tegenwoordig is het Zoommeer een zoet meer, waarvan het landschap wordt gedomineerd door dammen, dijken en kaden. Ook zijn er recent in het gebied enkele opgespoten eilandjes aangelegd. Door de verzoeting van het meer zijn de kustvogels in het gebied grotendeels verdwenen.

Broedgebied

De maatregelen in het gebied bestaan uit het behoud of herstel van de ruimtelijke samenhang tussen diep water, kreken, geulen, ondiep water, platen, kwelders of schorren en stranden. Daarnaast blijft de openheid, rust en donkerte behouden. Voor vogels betekent dit voldoende rust en ruimte om jaarlijks terug te keren.

Beheerplan

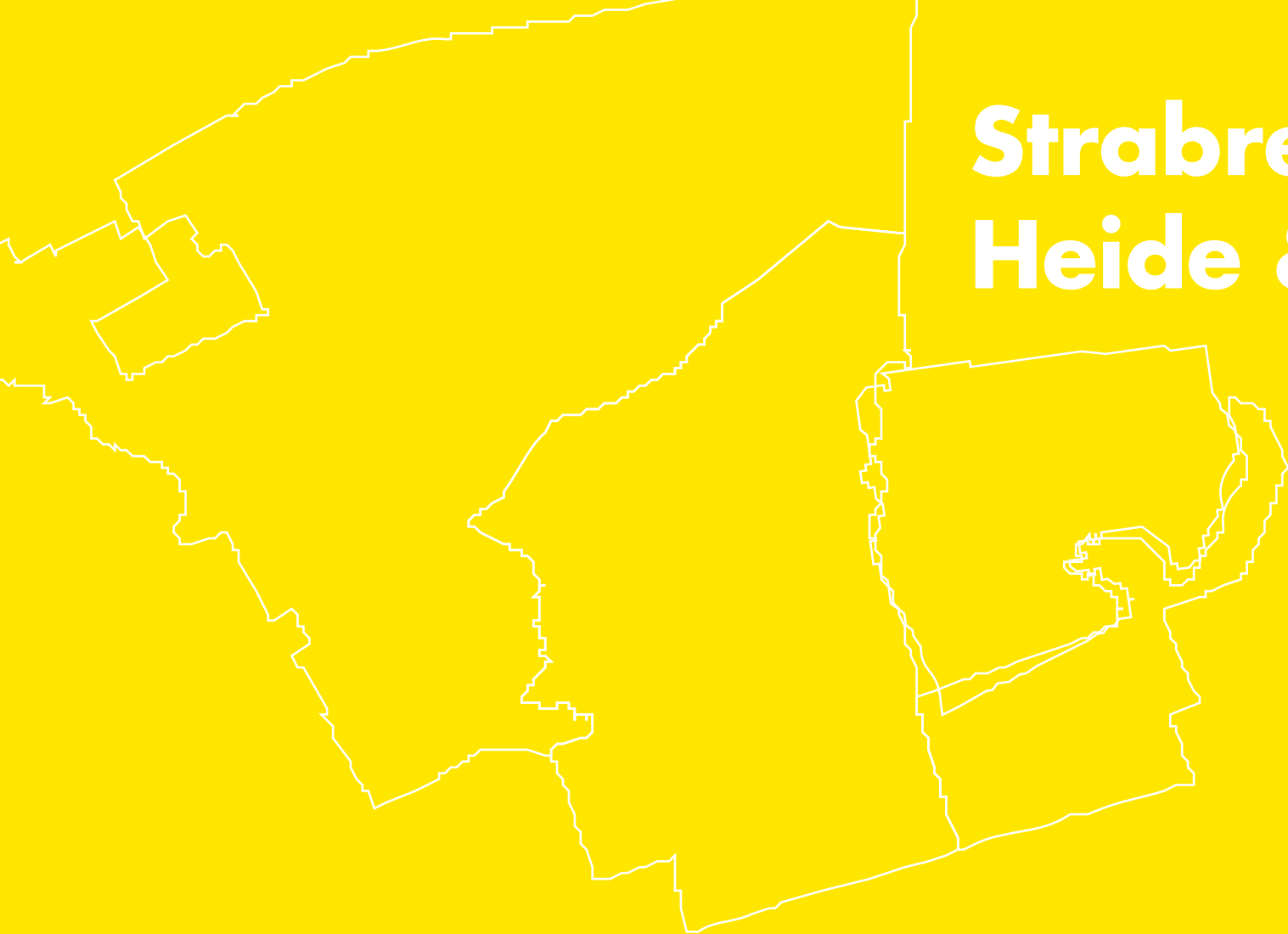
Er is nog geen beheerplan opgesteld voor dit gebied.

Het gebied is al wel formeel een Natura 2000-gebied.

Rijkswaterstaat maakt voor dit gebied het beheerplan.

In het beheerplan worden de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dier- en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn beschreven. Rijkswaterstaat coördineert de uitvoering van de herstelmaatregelen in dit gebied.

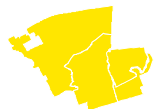
Strabrechtse Heide & Beuven

Strabrechtse Heide & Beuven

De Strabrechtse Heide, ten zuidoosten van Geldrop, is het grootste aaneengesloten open heidegebied van Noord- Brabant.

Aan de oostzijde van het gebied ligt het Beuven, het grootste heideven van Nederland, dat bekend staat om zijn waardevolle zachtwaterflora. De Strabrechtse Heide bestaat grotendeels uit dekzandlandschap, met daarnaast een deel stuifzandlandschap. Het gebied wordt gekenmerkt door een afwisseling van droge stukken met heide, stuifzanden en natte heide en vennen.

Heidevelden

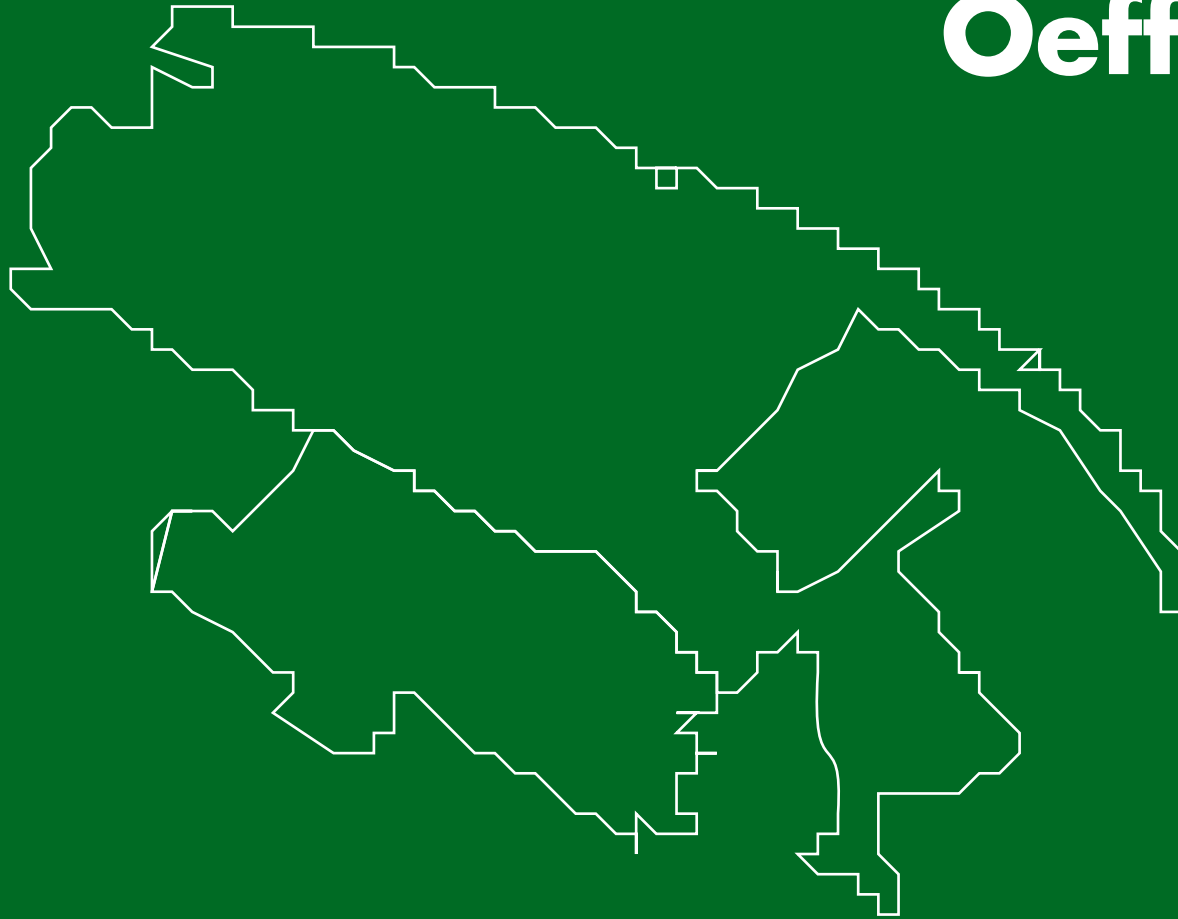
De kwaliteit van de heide in dit gebied is van goede kwaliteit. Het betreft een van de grootste oppervlakten aan (vochtige) heide in het zuiden van ons land. De beheermaatregelen die in dit gebied zijn voorzien betreffen onder andere het herstel van de waterhuishouding, het verwijderen van de overmaat aan voedingsstoffen door

bijvoorbeeld plaggen en het kappen van bos voor meer windwerking op de vennen. Met de beheermaatregelen wordt ingezet op herstel en duurzaam behoud van gebufferde vennen in de grote open heidevelden. Daarnaast is dit gebied onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof vanwege de stikstofgevoelige soorten die er leven.

Beheerplan

Het ministerie van Economische Zaken heeft voor dit Natura 2000-gebied het beheerplan opgesteld. De provincie Noord-Brabant is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn.

Oeffelter Meent

Oeffelter Meent

De Oeffelter Meent ligt aan de zuidkant van de Maas, even ten noorden van het gelijknamige dorp Oeffelt.

Oeffelter Meent omvat uiterwaarden met Maasheggen nabij de rivier en droge graslanden op enige afstand ervan. De graslanden liggen op een oeverwal van een vroegere loop van de Maas en bezitten hoge botanische kwaliteiten. Het betreft voorbeelden van stroomdalgrasland die in ons land zeldzaam is. Op de voedselrijkere en kleiige bodems komen glanshaverhooilanden voor. Midden door de Oeffelter Meent loopt het water van de Oeffeltse Raam, waarin de kleine modderkruiper leeft. Ook liggen er enkele poelen in het gebied waar de kamsalamander voorkomt.

Graslanden

De Oeffelter Meent kan niet los worden gezien van zijn omgeving. Het gebied ligt naast de Maas en is

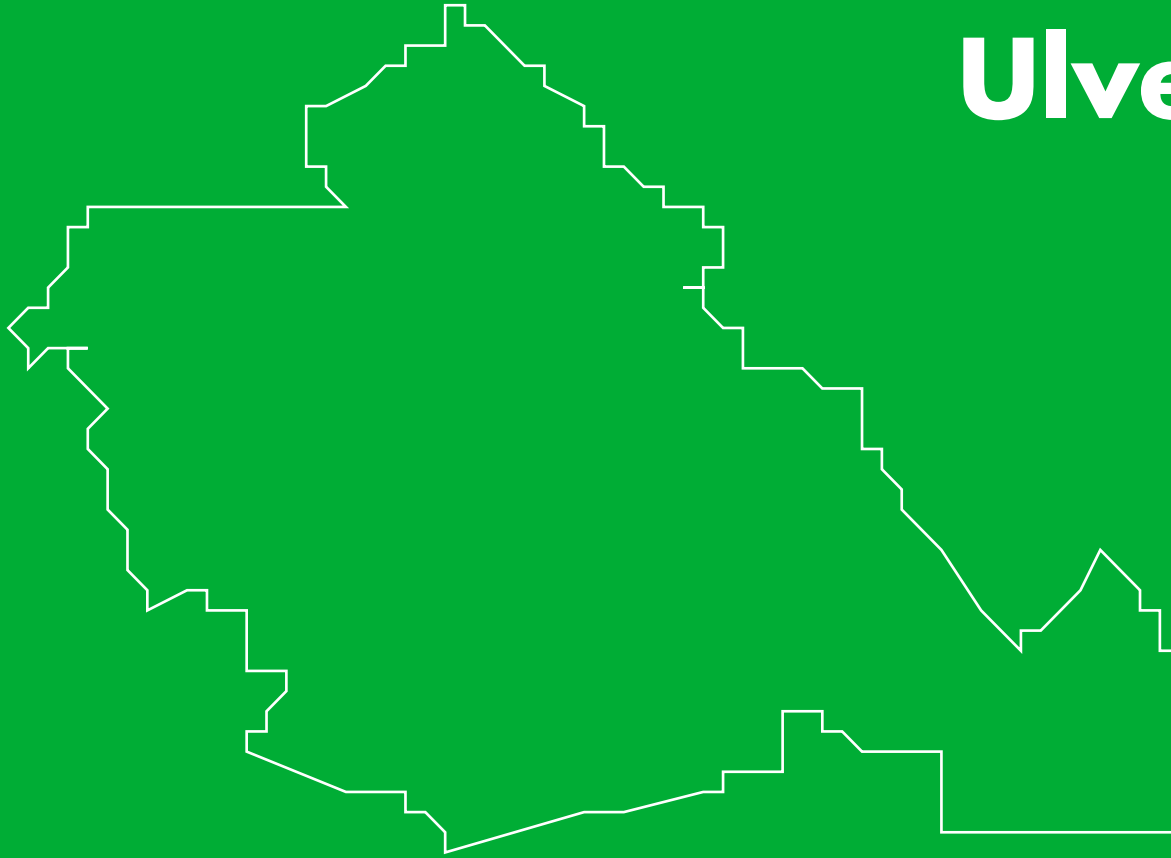
afhankelijk van de overstromingsfrequentie van de rivier. Deze is echter moeilijk te voorspellen en wordt steeds lager door veiligheidsmaatregelen. Door goed (maai) beheer breiden de graslanden uit en verbetert de kwaliteit. Ook wordt rivierzand aangevoerd om geschikte plekken te creëren voor pioniersoorten. In Oeffelter Meent leven soorten die gevoelig zijn voor stikstof. Daarom valt het gebied onder het Programma Aanpak Stikstof.

Uitvoering

Het ministerie van Economische Zaken heeft voor dit Natura 2000-gebied het beheerplan opgesteld. De provincie Noord-Brabant is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dier-

en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn.

Ulvenhoutse Bos

Ulvenhoutse Bos

Het Natura 2000-gebied Ulvenhoutse Bos is een klein bosgebied ten zuidoosten van Breda. Het is een van de weinige Brabantse natuurgebieden met een goed ontwikkelde beekbegeleidende bosvegetatie.

Het Ulvenhoutse Bos is één van de oudste bossen in Nederland en kent zowel natte broekbossen als eiken-haagbeukenbossen. Deze diversiteit is het gevolg van het reliëf en het voorkomen van kwelwater. De velden met bloeiende bosanemonen zijn de laatste jaren steeds kleiner van omvang geworden. Dit geldt ook voor de kwaliteit en omvang van sommige bostypen als gevolg van verdroging, verzuring, vermesting en verkeerd beheer.

Maatregelen

De laatste jaren zijn er maatregelen genomen om de verdroging tegen te gaan. Om de Natura 2000-doelen te behalen, is het vooral nodig om het watersysteem te herstellen en om het bosbeheer aan te passen. Hiervoor zijn ingrijpende maatregelen gepland,

zoals het omvormen van delen van het bos. Een deel van de naaldbomen zal op termijn worden vervangen door loofbomen (beuken-eikenbos). Hiermee treedt er minder verdamping van grondwater op. Ook worden percelen uitgedund om meer licht op de bodem te krijgen voor de ondergroei. Omdat de ontwikkeling van bos een tijd in beslag neemt, zijn de resultaten pas op langere termijn zichtbaar. Greppels in de hoge delen van het bos worden gedempt en de laaggelegen sloten worden ondieper gemaakt en krijgen een hoger oppervlaktewaterpeil. Hierdoor komt het kwelwater weer ten goede aan de planten. Vanwege de stikstofgevoelige soorten in dit gebied, is het Ulvenhoutse Bos onderdeel van het Programma Aanpak Stikstof.

Uitvoering

Het ministerie van Economische Zaken heeft voor dit Natura 2000-gebied het beheerplan opgesteld. De provincie Noord-Brabant is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. In het beheerplan staan de verbeteringen van de leefomgeving van zeldzame dieren en plantensoorten voor de komende 6 jaar beschreven en de herstel- en beheermaatregelen die nodig zijn.

April 2017

www.Brabant.nl/Natura2000

Brabantlaan 1

Postbus 90151

5200 MC 's-Hertogenbosch

Telefoon (073) 681 28 12

Fax (073) 614 11 15

info@brabant.nl

www.brabant.nl